

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Če spise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Franciškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo

Vse pošiljatelj je pošiljati i nko

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. P samezna številka po K 2—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštneine še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolne petit-vrste, če se tiska enkrat 2 K — vin. dvakrat 1 — 50 za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama nije so proste poštneine

Velik boj hrvatskega učiteljstva za pristop v „Udruženje Jugoslovanskega Učiteljstva“.

Ne le za hrvatsko, temveč za vse učiteljstvo v naši državi sta bila 14. in 15. julij letošnjega leta velikega pomena in zgodovinske važnosti. Ta dva dneva je imel »Savez hrvatskih učiteljskih društev« svojo glavno skupščino v Zagrebu. Glavna in najvažnejša točka dnevnega reda je bilo sklepanje o razpustu Saveza, o prestopu k UJU in volitev ožjega in širjega sosveta v poverjeništvo Zagreb. Ta točka ni razgrela samo duhov učiteljstva obeh strani za in proti, za izid se je posebno živo zanimala tudi širša hrvatska javnost. O poteku zborovanja, o posvetovanjih, sklepkih, obhodih po mestu in demonstracijah so poročali nekateri listi tako pristransko, zavito in — lažljivo, da se mora človek čuditi, kako more posebno krajevna žurnalistika pisati take neresnice kakor je to storil zagrebški list »Hrvat«, po katerem so posneli svoje poročilo tudi nekateri ljubljanski listi, ko mora vendar vedeti, da bodo poročilo brali tudi očividci. Nekateri listi so poročali tako, da se je videlo iz vsega pisanja da sploh ne poznajo, zakaj je šlo. Ker vem, da se učiteljstvo v Sloveniji živo zanima za minule učiteljske dneve v Zagrebu mu hočem podati jasno nepristransko sliko o zborovanju in veliki zmagi onih, ki so se izrekli za narodno in državno edinstvo.

Na predvečer delegacijskega zborovanja so imeli delegatje obeh struj predsvetovanje, oni, ki so bili za ujedinitveno, za pristop k UJU in telovadnici Škola 1., separatisti pa na vrtu hotela pri Zlati kroni v Gajevi ulici. Oba sestanka sta bila dobro obiskana. Na obeh so se posvetovali delegati o taktiki na delegacijskem zborovanju, o predlogih, ki naj se stavijo, in kandidatih, ki naj se volijo pri zmagi prvih v poverjeništvo Zagreb, pri zmagi drugih v odbor »Saveza«. Posvetovanje je bilo jako zanimivo in je trajalo na obeh straneh do 12. ure ponoči.

Drugi dan 14. t. m. se je vršilo delegacijsko zborovanje v dvorani muške

učit. škole. Še pred 8. uro so začeli prihajati delegati in delegatkinje in z njimi mnogo hrvatskega učiteljstva, ki so hoteli prisostvovati zanimivemu zborovanju. Kot gostje so se udeležili zborovanja tudi vsi člani glavnega odbora UJU, ki je bil iste dni sklican v Zagreb na sejo; prišlo je tudi nekoliko drugega učiteljstva iz vseh pokrajin naše države. Točno ob 8. uri otvori sejo predsednik »Saveza« tovariš Škavič ter pozove delegate in delegatkinje, da se legitimirajo in izročijo izkaznice kar se je zgodilo. Delegatov ni poslalo samo par društev, od drugih društev so bili delegati polnoštevilno navzoči. Nato pozdravi predsednik vse delegate in delegatkinje, prav pristrano pa član glavnega odbora UJU in vse druge goste. Za lepi pozdrav se je zahvalil predsednik UJU Jovo Jović; dalje sta odzdravljala Ivan Radovanović iz Dalmacije in Luka Jelenc iz Slovenije. Potem se je začela viharna jako burna in dolgotrajna debata o sprejemu treh društev v »Savez«. Opozicija je strastno ugovarjala, ker je vedela, da so delegati teh društev za edinstvo. Blagajnik Saveza, velik separatist Pilek je hotel utajiti poslano članarino in pristopno izjavo, da bi tako zabil pristop. Da bi dobili večino, so vpisovali v zadnjem času v društva učiteljske in duhovnike. Naivementneje so nastopali že imenovani Pilek, Nemet, Köhler in Waissmann — sama pristna hrvatska imena. Ker so se začeli v debato vmešavati tudi nedelegati, je predsednik dal izprazniti dvorano, kamor so potem imeli pristop samo delegati in gosti. Potem se je vršilo o sprejemu teh društev poimensko glasovanje. Za sprejem je glasovalo 128, proti pa 103 delegati. Izid glasovanja je bil sprejet z velikanskim odobravanjem in največjim navdušenjem. Opozicija je izjavila, da ne prizna sklepa ter zahtevala, da naj o tem sklepa glavna skupščina, kar pa bi bilo zoper pravila; mislili so, da bodo na glavni skupščini imeli večino. Ob velikem hrušču in trušču prekine predsednik

sejo ob 13. uri in določi nadaljevanje ob 16. Ob določeni uri otvori predsednik zopet sejo ter poda besedo tajniku Tunklu, da poroča o delovanju Saveza od zadnjega delegacijskega zborovanja. Zanimivo poročilo se je vzelo odobruje na znanje. Nato bi moral poročati skrajno nepriljubljeni glavni blagajnik, velik cinik Pilek o računskem zaključku za l. 1920, a večina ga ni hotela poslušati. Pri prvih njegovih besedah je nastal po dvoranu hrvatski krik in kliči: »Dole z njim, ne maramo ga poslušati!« Začeli so peti »Lepa naša domovina« in »Bože pravde.« Opozicija je oporekala in hrušč je bil vedno večji. Blagajnik je moral zapustiti dvorano, poročilo je pa prevzel njegov namestnik. Poročilo se ni vzelo na znanje in blagajnik ni dobil absolutorija. Zatem je sledila glavna točka dnevnega reda: razpust Saveza, pristop k UJU in volitev v ožji in širji sosvet poverjeništva Zagreb. Predsedstvo je prevzel predsednikov namestnik Joco Oreščanin, poročal na je predsednik Škavič. Govoril je o zgodovini predsvetovanj za ustanovitev udruženja, ki so se vršila v Beogradu in Zagrebu, o pravih in beograjskem kongresu, kjer se je ustanovilo Udruženje. S posebnim poudarkom je omenjal, da so povsod tod delovali tudi hrvatski odposlanci, med njimi tudi sedanjí veliki nasprotnik Udruženju — Nemet. Lepo in zanimivo poročilo je večina viharno odobraval, manjšina pa hrupno ugovarjala in protestirala. V nato vršeci se debati je prvi govoril Nemet. Slabo stvar je slabo zagovarjal. Trdil je, da ni sodeloval pri ustanovitvi Udruženja, ki mu je bil vedno nasproten, da ni poznal niti pravil. Odgovarjal mu je Radovanović, ki je trdil, da Nemetova trditev ne stoji. Govornik sam mu je izročil original pravil, kamor je Nemet delal opazke in dodal nekaj dostavkov. Ta zgodovinski važni akt, kakor ga je imenoval Nemet, se morda še sedaj nahaja v Nemetovih rokah, Nemet pa ni sodeloval samo pri pregledovanju pravil, temveč tudi pri stiliščini resolucii, ki so bile sprejete na kongresu v Beogradu. S temi pojasnili in hudimi udarci je bil Nemet »ubit«, Opozicija je izprevidela, da je izgubila bitko.

Oglasil se je k besedi učitelj Köhler ter izjavil, da opozicija protestira proti temu, da bi delegacija sklepala o razpustu Saveza in pristopu v UJU ter trdil da ima pravo za to glavna skupščina. Podal je izjavo, da se ne bodo več udeleževali debate in da v znak protesta zapuste zbornico. Večina je ploskala in pela »Lepa naša domovina« in »Bože pravde«, ko je opozicija zapuščala dvorano. Nato se je zborovanje mirno nadaljevalo. Poročevalec je priporočal v sprejem dva predloga, in sicer: 1. Savez hrvatskih učiteljskih društev se razpusti; 2. hrvatska učiteljska društva pristopijo k Udruženju Jugoslovanskega Učiteljstva v Beogradu. Oba predloga sta bila z velikim navdušenjem ob viharnem ploskanju in petju naših narodnih himen soglasno sprejeta. Potem se je z vzklikom izvršila volitev poverjenika, članov ožjega in širjega sosveta, nadzorovalnega zbora in častnega sodea. Za poverjenika je bil izvoljen dosedanji predsednik Saveza, gosp. Škavič. S tem je bil dnevni red dovršen in predsednik je ob pol 20. zaključil zborovanje. S tem važnim zborovanjem smo izpopolnili veliko organizacijo, ki smo ji bili lansko leto v Beogradu položili temelje. Po seji so priredili delegati, ki se jim je pridružilo do 400 drugega učiteljstva, obhod po mestu. Ob petju naših narodnih himen in živahnih vzklikih kralju Petru, regentu Aleksandru, narodnemu in državnemu edinstvu je prišel spreved pred spomenik Jelačića bana, kjer sta imela nadzornik Penišek in urednik »Narodne Prosvete« Stanković, ognievite nagovore. Ko so še odpeli »Bože pravde« so se udeleženci ohoda razšli.

Ob 21. istega dne se je vršil shod učiteljstva demokratske stranke v telovadnici »Sokola« I. Velika dvorana je bila nabito polna. Govorila sta državna poslanca dr. Andjelović in Budisavljević. Oba govornikoma je prirejalo navzoče učiteljstvo velike ovacije.

Dne 15. julija se je vršila v dvorani društva »Kolo« na Wilsonovem trgu glavna skupščina. Udeležba je bila velika. Nad 3000 učiteljstva se je zbralo ta dan v Zagrebu. Prihitali so od vseh strani Hrvatske in Slavonije, gostje so bili iz

LISTEK.

VILKO MAZI:

Koncertna turneja ljubljanskega učiteljskega pevskega zbora.

V petek opolnoči je potegnil vlak z ljubljanskega glavnega kolodvora, in pol stotine vedrih obrazov se je odpeljalo na našo severno mejo, da ponese tja našo lepo pesem ter jo razodene v vsej njeni krasoti in njenem bogastvu našim bratom na historičnih panonskih tleh. Proti jutru, ko smo se bližali Mariboru, je mrščalo od sivega neba in obetalo se nam je skrajno slabo vreme. Vznemirjati nas je jela skrb, kako nas bo močilo tam do slabih prekmurskih cestah in nam do brizgalo blato na obleke, v duše pa čemerne misli. Tako smo prevozili pot do Špilj in potem v skrbno zastraženih vagonih vse tja do železniškega mostu, ki vodi v Gornjo Radgono, našo poslednjo postajo. Mahoma pa nam je odleglo, ko smo zagledali na peronu pestro gručo vrlih Radgončanov, na čelu jim tovariša

načučitelja Mavriča, ki nas je pozdravil izpod dežnika v par toplih in pristrčnih besedah in našega neumornega Ljubo Dermelja, ki je šel pred nami, da nam pot pripravi. Kmalu smo se porazvrstili po udobnih stanovanjih, kjer so nam gostoljubni ljudje postregli s kavo in čajem. Višek gostoljubja pa so pokazale nekatere družine s tem, da so se umaknile v čimnate in celo v gospodarska poslopja, samo da so mogle ponuditi gostom, kar jim je bilo v moči.

Ko smo se popoldne odpočili, je zasvetovalo nad Muro solnce, kakor da se je zgodil čudež. Navdalo nas je zopet isto radostno razpoloženje, ki smo ga bili reči ob odhodu iz Ljubljane. Približala se je ura našega prvega koncerta. Lepa veranda na vrtu Vavpotičeve gostilne se je začela polniti z občinstvom iz vseh slojev. Improviziran je bil primeren oder za devce in tudi za razsvetljavo je bilo potrebno poskrbljeno. Kmalu je bil zaseden poslednji stol in tudi stojišče se je napolnilo do zadnjega kotička.

Koncertni program je obsegal povedni iste točke, ki jih je zbor odpel na svojem spomladanskem koncertu v Ljubljani. Hvaležna publika je sprejela sle-

herno točko z vliharinami aplanzi. Najbolj so pač ugajale pesmi, ki jih prepletajo pristni narodni motivi in to so bile Adamičeve skladbe. Prav posebno pa je segla k srcu Juvančeva: »Izgubljeni cvet« in Nedvedova: »Nazaj v planinski raj.« ki jih je moral zbor ponavljati. Tako je bilo treba ponoviti tudi Adamičovo prirčkanjo: »Ne maram tebe.« Preljubke pa so bile solistovske točke ge. Vuk-Sadarjeve, ki jih je podajala z nedosegljivo nežnostjo, tako zlasti »Hrepenenje« in »Uspavanko«. Solistko je spremljala na pianinu gđč. Cepudrova z isto diskretnostjo kakor na ljubljanskem koncertu. Seveda ne gre na njen rovaš, če instrument ni bil tak, kakršen bi sodil na koncertni oder.

Pevovodja Juvanec je prejel lep lovorjev venec s trobojnico, ga. Vuk-Sadarjeva in gđč. Cepudrova pa pestra šopka.

Lokal sam ni bil posebno pripraven niti za zbor, niti za solistko. Manikalo mu je potrebne akustike. Toda dobra volja hvaležne publike je znala premostiti ta veliki nedostatek. Zato so dosegle svoj namen vse proizvajane kompozicije in mnogotero oko so obile gorke solze, zlasti ob večno lepim zvokih Nedvedove pe-

sni »In to ti nič ni mar, da dragi srčno vdani.« ki izzvani kakor veličasten »Et incarnatus est...« ob veliki maši. Naposléd moram omeniti, da se je udeležilo koncerta tudi znatno število nemške inteligence iz mesta onkraj naše meje, kar je pač jasan dokaz, da ima naša lepa slovenska pesem izredno privlačno silo in da smo ter hočemo ostati kulturni narod med kulturnimi narodi.

Skratka: v Radgoni smo zapustili sto lepih spominov, kakor je to odkritosčno povdarjal v svojem toplem nagovoru na koncertu sam radgonski župan. Sto lepih spominov pa je ostalo tudi nam, ko smo se naslednji dan napravili v središče Prekmurja — v Mursko Soboto.

Na širokem trgu pred pošto nas je čakalo četvero vozov lestvencev. Še enkrat je zaorila v slovo naša narodna poevka med hišami, kjer je bilo še pred par leti nevarno zašepetati slovensko besedo. Vozniki so pognali, iz oken in z ulice so zamahali robci in klobuki v pristrčno slovo. Spotoma so iskreno pozdravljali ljudje, ki so odhajali k maši.

Med bogatimi polji se je odvijala pot vse tja do Radencev, kjer smo si mnogre grede ogledali kopališče in pokusili sla-

vseh pokrajin naše države. Zastopana je bila tudi Macedonija. Začetek skupščine je bil določen na 8. uro, a se je zakasnil za polno uro. Ob pol 10. je otvoril poverjenik Škavič skupščino in ji hotel sporočiti sklepe včerajšnje delegacije, a opozicija je zagnala tak krik in vik, da ni bilo mogoče razumeti nobene besede. Videl pa je takoj vsakdo, kdor je mirno in trezno motril situacijo, da so separatisti v veliki manjšini. Zato so z vso silo obstruirali zborovanje. Pa tudi večina ni molčala zato je bilo kričanje, hrušč in trušč vedno večji in silnejši. Neprestano so se slišali kliki: Dole s Tomašičem! — Tomašiča bi bila volila opozicija za predsednika Saveza, ako bi bila zmagača. — Ker je predsedstvo videlo, da z besedo ne more skupščini sporočiti delegacijskih sklepov, jih je napisalo z velikimi črkami na liste in pokazalo zborovalcem, ki so na ta način vzeli sklepe z viharnim odobravanjem na znanje. Ker se zglasena predavanja in poročila niso mogla vršiti, je zaključil predsednik glavno skupščino. Večina, $\frac{2}{3}$ vseh zborovalcev je mirno zapustila zbornico. Kakor prejšnji dan delegati, so priredili danes udeleženci glavne skupščine imponanten obhod po mestu. V sprevedu je bilo gotovo nad 2000 učiteljev in učiteljic. Med petjem narodnih himen in neprestanimi vtiklji kralju Petru, prestolonasledniku Aleksandru, narodnemu in državnemu edinstvu in našemu združenju, se je pomikal spreved, pred katerim so nesli velike državne zastavo, po Wilsonovem trgu, Frankopanski ulici na llico, na trg Jelačića bana in odtod pred palačo naučne uprave. Tu smo pozdravili pov. prosvete za Hrvatsko in Slavonijo Anghelkovića, ki se je za nepričakovane viharne ovacije zahvalil z lepim govorom. Odtod je šel spreved pred banovo palačo, kjer je učiteljevo navdušeno pozdravljalo prvega kraljevega namestnika na Hrvatskem, gosp. Juraja Demetrovića, ki je isto jutro prišel iz Beograda in takoj prevzel uradno mesto. Tudi namestnik se je zahvalil z lepimi besedami in obljubil učitelstvu podporo in pomoč v vsakem pogledu. Izpred banove palače se je vrnil spreved na trg Jelačića bana, kjer se je razšel v nauljenem redu. Pri vsem obhodu nisem videl stražnika, da bi nas čuval, kakor so pisali nekateri listi.

Naši nasprotniki - separatisti so ostali tudi po zaključku glavne skupščine v dvorani društva »Kolo« in so hoteli dalje zborovati po pravilih Saveza, ki je bil prejšnji dan pravilno razpuščen. Hoteli so izvoliti nov odbor in vzdržati Savez. Toda prišla je policija in jih razgnala, češ da nimajo nikakoršnih pravil, na katerih podlagi bi smeli zborovati. Podali so proti temu protest in se razšli. Ali so potem priredili obhod po mestu, ne vem, raz ga nisem videl.

Burni, a vendar krásni in velepomembni so bili zagrebški dnevi za učitelstvo naše države. Izpopolnili smo svojo organizacijo in se ponovno izrekli za narodno in državno edinstvo. Naše Uruženje naj se krepko razvija in cvete in visoko dviga svoj bratov vseh in povsod za pravo učiteljskega stanu!

Dne 17. julija t. l. se je vršila ob 4. popoldne se seja glavnega odbora UJU v Učiteljskem domu. Odbor se je posvetoval, kako bi stopilo UJU v ožji stik z učiteljskimi organizacijami drugih slovenskih narodov.

Za stvar se posebno zanima češko učitelstvo. Od tam smo dobili že sestavljena pravila, ki jih glavni odbor osvaja. Organizacija naj bi se imenovala: »Slo-

vanska učiteljska kancelarija«. Ime nam ni povsem ugajalo. Osrednje učiteljske organizacije bi bile članice tega novega društva. Predsedstvu glavnega odbora se je naročilo, da naj bode še nadalje v stiku s češkim učitelstvom v tej zadevi in marljivo sodeluje pri ustanovitvi. Druga točka dnevnega reda je bila določitev kraja in časa letošnje skupščine UJU. Sklenilo se je, da se vrši meseca oktobra v Ljubljani ali Splitu. Predsedstvo naj stoji v dogovor z merodajnimi krogi v Ljubljani in Splitu in se odloči za eno teh dveh mest. S tem je bil dnevni red izčrpan in predsednik je zaključil sejo.

Ob zaključku izvršenega dela so se odločili vsi člani glavnega odbora na groblje in položili cvetje na grob naših velmož — Ivana Filipovića in Davorina Trsteniaka ter jima zaklicali: Večna slava. L. J.

FR. DRNOVŠEK:

Beseda o nastavitvah.

Pod tem naslovom je v 23. številki »Učit. Tov.« z dne 2. junija 1921 razpravljala tov. Ljud. Potočnik o smernicah, ki naj bi bile ob nastavitvah učiteljskega merodajne. Med drugim pravi tudi: »V naši narodni državi pa se mora pri kompetencah v posebno zaslugi šteti slučaje, ko so nekateri v dobi avstrijskega režima zaradi svojih naprednih, slovenskih idej trpeli kruta preganjanja in težke ječe.«

Ta zahteva, ki ji je vsako argumentiranje nepotrebno, se pa da še nekoliko razširiti. Bil je, hvala Bogu, v dobi avstrijskega režima pretežni del slovenskega učiteljskega, ki se je kljub Damoklejevemu meču zavedal svojih dolžnosti do naroda ter ni svoje službe opravljal le med štirimi stenami šolske sobe, temveč so bili marliivi, nesebični delavci v narodno-prosvetnih društvih. Mnogo preganjanj od strani oblasti, v vojnem času ječe ali na vsaj »p. v.« so bile nagrada za njih delovanje. A niso klonili zavedajoč se, da ni učitelji svojega naroda, ki ga le formalno izobrazuje, temveč da je narod treba tudi duševno dvigniti, da postane moralno močan. Srbski bratski narod ima mnogo analfabetov, a moralno močan je, odtod njegovi uspehi v boju za obstanek.

Pa bili so tudi učitelji, ki so gledali narodno-prosvetno delo svojih tovarišev od strani, se skrbno izogibali prilikam, ki bi jih mogle pritegniti k izvenšolskemu, posebno pa k narodno-prosvetnemu delu. Za počjo so sedeli, si roke menci, nad preganjanji tovariši pa oči zavijali: »Hvala Bogu, da nisem takšen, kakor so drugi!« Ko pa je po prevratu zapihal drug veter in ko se odslej narodno-prosvetno delo od učitelja naravnost zahteva, so tudi oni zapustili svoje zatišje. Četudi morebiti nerad, prišel je: »Moram, ker moram!« In sedaj povzdiguje svoj glas, kriči na vse grlo, tolče se po prsih, sili se v ospredje, natihoma se pa muza: »Saj sedaj ni več nevarno in — le koristiti mi more!« Idealnemu, tihemu delavcu iz predprekratne dobe se kaj lahko pripeti, da bo potisnjen v ozadje, plačilo mu ostane le tiha zavest, da je delal »ne le, kar veleva mu stan.«

Na plačilo za svoje izvenšolsko delovanje ni nihče reflektiral. Ne gre pa, da bi tisti, ki so v nevarnih časih žrtve doprinašali, jih še sedaj morali doprinašati, oni pa, ki so že prej v kalnem ribarilu, da bi to isto prakticali tudi še v naprej na račun prvih. To bi bila korupcija, ki bi ubila še tako idealnega narodno-prosvetnega delavca. Zato naj se ob nastavitvah

ne upošteva le zadnja kvalifikacija, temveč otvori naj se še rubrika »Predprekratno delovanje« in prosilec — že predprekratno narodno-prosvetni delavec v tem slučaju ne bo in ne sme doživeti razočaranja.

Počitniška tečaja za telovadbo.

Višji šolski svet priredi za učitelje (učiteljice) ljudskih in meščanskih šol počitniška tečaja za telovadbo. V Ljubljani od 8. avgusta do 3. septembra t. l. za učitelje, v Mariboru od 3. do 29. avgusta t. l. za učiteljice.

Učitelji (učiteljice) naj se javijo najkasneje do 28. julija pisмено pri nadzorniku dr. L. Poljancu ter prilože prijavi izpričevalo uradnega zdravnika, da nima telesnih hib in da so zdravi. Že prijavljeni učitelji naj vpošljejo samo še zdravniško izpričevalo.

Višji šolski svet obvesti nato do 1. avgusta t. l. z dopisnicami vse učitelje (učiteljice), ki se sprejmejo v tečaja, ter preskrbi dopust onim, ki imajo še šolski pouk. V tečaja se sprejmejo učitelji (učiteljice), ki še niso 35 let stari. Sprejeti učitelji naj se javijo dne 7. avgusta t. l. med 10. in 12. uro pri voditelju tečaja J. Bajžlju, referentu za telesno vzgojo pri zdravstvenem odseku v Ljubljani, deželni dvorec, pritičje, soba 44, učiteljice pa dne 2. avgusta pri voditelju tečaja A. Schauptu, učitelju telovadbe na državnem moškem učiteljskem v Mariboru. Vsi naj prinesejo s seboj telovadno obleko (hlače, telovadne čevlje, po možnosti kopalno obleko), zvezek za zapiske in knjižko dr. Pivko - Schaupt: Telovadba, izdala Šolska Matica.

Udeleženci tečajev dobe denarno podporo, zavezati pa se morajo, da bodo redno posejali predavanja in se udeleževali praktične telovadbe. Vodstvo tečaja sme neredneže izključiti in jim od dne izključitve odtegniti podporo.

V Mariboru dobi približno 24 učiteljic proti plačilu 10 K za dan in osebo stanovanje v Vesni, v Ljubljani pa bo vodstvo tečaja tudi izkušalo za nekaj učiteljev dobiti skupno stanovanje.

Vsa pojasnila dajeta voditelja tečajev, za odgovor je priložiti znamko.

Ekonomija duševnih in telesnih sil.

Veliko se je že pisalo o različnih metodah, kako doseči boljše uspehe pri povzdigi šolstva. Malokateri pa je obravnaval, kako izrabiti duševne in telesne sile učitelja in učenca, in kako ob enem prilagoditi šolo kolikor mogoče gospodarskim in socialnim potrebam naroda.

V naših šolah, posebno v podeželskih je večinoma upeljan nerazdeljen celodnevni pouk. Tak pouk je jako naporen. Vestnemu učitelju vzame skoraj vse fizične in duševne moči, tako, da je večkrat po končanem šolskem pouku nemogoče za vsako drugo delo. Vsak ve iz lastne izkušnje, kako mučne in naporne so popoldanske šolske ure, posebno v vročih dneh, ki so prava muka za učitelja in učenca. Učitelj, ki vsled različnega narodnega dela, večkrat ni imel časa se temeljiteje pripraviti na pet ali celo šest ur šolskega pouka, čuti to tem občutneje. Pa tudi ne nudi opoldanske ure učitelju zaželenega počitka; misliti mora večkrat že med obedom, kaj in kako bo poučeval popoldne, in ta skrb in razburjenost vplivata slabo tudi na prebavo. Vpitje in raz-

grajanje otrok v opoldanskem odmoru razburja učitelju živce, namesto da bi se duševno odpočil. Večkrat je ta opoldanski odmor pri celodnevem pouku za učitelja duševno in fizično bolj naporen, kakor pouk sam. Po vrhu mu prinese še brezplodno izgubo časa.

V tem oziru vpliva veliko blagodejneje nerazdeljen popoldnevni pouk, pri katerem odpadejo seveda šole prosti četrtki. Učitelji opravi 4—4½ ure šolskega pouka, na kar brez nadaljnjih skrbi lahko mirno zavzije svoj obed. Po obedu pa mu preostaja dosti časa se temeljito pripraviti za šolski pouk naslednjega dne, za samozobrazbo in za društveno in s tem vezano socialno delo med narodom. Telesne in duševne utrujenosti pri tako razdeljenem delu ne bo občutil. Ta ekonomija duševnih in telesnih sil bo dobrodošla posebno pri bodočih gospodarsko nadaljevalnih tečajih. V prostih četrtkih pa se nikdar ne ustvari toliko, kakor pri šolo-prostih popoldnevi. Ves dan ne moremo delati eno in isto delo, ki nas duševno in telesno utruji; pri menjajočem in razdeljenem delu pa ne čutimo toliko utrujenosti ter si s tem pomnožimo naše duševne in telesne sile.

Nerazdeljen celodnevni pouk pa je tudi proti duševni in telesni naravi otrok. Mlada otroška narava je priklenjena ves dan na šolsko klop, kar čuti otrok posebno v prvem šolskem letu. Prosti četrtki pa služijo oddihu le toliko, da se prosta otroška narava zopet oživi, da potem tem hujši čuti šolsko disciplino. Opoldanski odmori sicer tudi služijo otrokom kot razvedrilo. Ali to razvedrilo veže vso telesno in duševno energijo otrokovo. Otroci pride k popoldanskemu pouku neodpočiti, ampak duševno in telesno izmučeni; njegova bujna fantazija živi v igrah in dogodljivih opoldanskega odmora. Tako je, posebno v vročih popoldnevi pouk samo brezplodna muka za učenca in učitelja. — Posebno hudo je za otroke, ki vsled oddaljenosti ne morejo iti domov k obedu in so prisiljeni zavžiti premnogokrat pičel mrzel prigrizek. Odrasel človek ne more biti brez toplega obeda, — mi pa silimo in zahtevamo od nežne, nerazvite narave, ki je močne in tečne hranje najbolj potrebna, da se zadovolji s kosom suhega kruha. Ubožen otrok pa večkrat niti suhega kruha nima s seboj. Učitelj potem zahtevaj od takih otrok, da se učijo! Večkrat opravčujejo učenci svoje zamude, da jim doma niso mogli dati kruha v šolo. V podeželskih in delavskih krajih pa je tudi veliko staršev, ki se sramujejo priznati svojo revščino in pridržujejo otroka z različnimi izgovori doma.

Vsi ti pomisleki odpadejo pri nerazdeljenem popoldnevem pouku. V podeželskih krajih se nerazdeljen popoldnevni pouk sicer od 8. ure iz gospodarskih ozirov ne bo mogel vpeljati, ker se porabljajo šolski otroci za pašo, pač pa se more isti vpeljati od 9. ure dalje. Pri primerni razvrstitvi ur so učenci I. razreda, ako nimajo nad 3 km hoda, že ob 13. uri doma, otroci višjih razredov ob 14. uri. S tako urrejenim poukom dobijo otroci lahko še tople obed doma, kar je za njih duševni in telesni razvoj velike koristi. Pri nerazdeljenem popoldnevem pouku od 9.—13. ure, oziroma do 1½14. ure s četrtkom vred dosežem tudi predpisanih 28 tedenskih ur. Ako upoštevamo razdelitev različnih predmetov na posamezne ure, bomo dosegli, da bo duševna utrujenost otrok pri zadnji uri, razmeroma popoldanskim uram, veliko manjša, vročim popoldanskim dnevom pa se niti ne da primerjati.

ino, ki pa nima nič kaj vabljivega okusa. Vozove in nas je prenesel širok brod na nasprotni breg deroče Mure, kjer smo se pri idilični mlinarski naselbini v Petancih pridružili sokolski vrsti, ki je imela zdaj isto pot kakor mi.

Docela nova slika pokrajine. Sama plodna ravan, zlata žitna polja vse kamor seže oko. Toda poslopja, ki smo jih srečavali, so borna in skoro preveč skromna. Slamnate strehe, za silo pobeljeni vešasti zidovi z nizkimi okni. Jate gosi in rac se majejo ob mlakah, kope prašičev urerivajo trate in se valjajo v skopi senci pod akacijami. Tu, tam se prikaže hiša, zidana iz opeke; trgovina ali gostilna z eksotičnim imenom nad vrati in nič ne de, če je danes pritrjena na ta vrata slovenska trobojnica — Hebrejcu so novci vse, drugo nič. Ista slika, kakor sem jo tolikokrat gledal po Galiciji, Ukrajini in na romunskih ravninah: rakrana, ki se skoro ne da izlečiti.

Prek Tišine in par drugih vasi smo dosegli sredi soparnega dne Mursko Sototo.

(Dalje prih.)

† Simon Punčah.

V torek 12. t. m. smo spremili zopet enega naših učiteljskih veteranov na zadnji poti tja gori na ljubljansko polje k Sv. Križu, kjer že počivajo Engelman, Bozja, Koren in drugi. Ta dan smo se poslovili za vedno od vrlega tovariša Simona Punčaha; kmalu pa se bomo razvrstili se ostali za njim in tako temeljito rešili tudi enkrat za vselej toliko pereče pokojninsko vprašanje.

Pokojnik je bil rojen 23. oktobra 1844 v Šmarju pri Kamniku. Šolal se je v Kamniku, Celju in Ljubljani. Ko je dovršil ljudsko šolo in je znal že tudi orglati, ga je odmeril oče za mlinarja. Ker pa ukazalnemu Simonu prenašanje težkih vrehov domačem mlinu ni nič kaj ugajalo, je nekega dne ubral pot pod nož preko Črnega grabna v Celje k očetov kapucijonom ter tam prevzel za vsakdanjo hrano organistovo službo in si s tem zasigural nadaljno učenje. Po izvršenju tamošnje realke je prestopil na ljubljansko učiteljsko in leta 1868. maturiral. Kot čvrste-

ga Gorenjca so ga poslali tja gori na Bloke. Tu je ostal le par let ter bil premeščen na lastno prošnjo kot drugi učitelj v Št. Vid pri Zatičini. Ko so pa ustanovili v Rudniku novo šolo, se je preselil tja, kjer je oral dolgo vrsto let precej pusto ledino. Pozneje je služboval kot nadučitelj v Slavini, Tomišlju in v Šmarju pod Ljubljano.

Za časa službovanja v Št. Vidu so modri možje regulirali učiteljske plače po načelih sv. Krišpina tako, da so nekaterim malo dodali, drugim pa vzeli. Ker je bil Punčah brez vse krivde tudi uvrščen med zadnje, ga je to take užalilo in izezilo, da se je kratkomalo službi odpovedal in prevzel trgovino, katero je dotodaj njegova soproga prav uspešno vodila. Ker je pa takrat dobrih učiteljev zelo primanjkovalo, ga je litijski okrajni glavar Paik pregovoril, da je odpoved preklcal, kar je obžaloval potem notri do svoje smrti. Še pred kratkim je tožil: »Ako bi ne bil takrat Paika poslušal, bi bil lahko danes bogataš, tako sem pa berač, kakor smo vsi starejši upokojeni učitelji.«

V Rudniku je Punčah izposloval tamošnjim prebivalcem samostojno občino in bil v zahvalo in priznanje izvoljen častnim občanom; v Slavini oziroma Prestranku je kot dober in izvežban pevec ustanovil daleč na okoli znani pivški kvartet Punčah, Horvat, Verbič, Piščanec, v Ljubljani pa Društvo upokojenega učiteljskega.

Pred desetimi leti si je bil sezidal s svojimi prihranki v Marmontovi ulici lično vilo, ki pa jo je moral vsled neljubih razmer med vojno prodati. Prvega avgusta bi se pa moral — ker ni mogel kljub napornemu iskanju po mestu in okolici nikjer dobiti niti najskromnejšega stanovanja — izseliti na cesto. — To ga je pa tako užalostilo, da je obolel in legel v prezgodnji grob.

Bil je ljubljnjiv in do zadnje dobe živahno delaven mož.

Časten mu spomin!

—k.

Z nerazdeljenim poldnevni poukom pridobimo tudi na učnem času, ki ga nam vzamejo različni potrebni in nepotrebni prazniki. Takih praznikov imamo na leto okoli 14, seveda brez nedelj in običajnih počitnic. Pri nerazdeljenem celodnevni pouku nam vzame en tak šole prosti dan 5-6 ur. Pri nerazdeljenem poldnevni pouku pa samo 4-4½ ure na učnem času. Razlika je povprečna 1½ ure. V enem letu znaša ta razlika 20 ur. V osmih letih izgubi tedaj otrok pri nerazdeljenem celodnevni pouku 160 ur.

Upeljava nerazdeljenega poldnevne pouka odgojara dalje tudi našim gospodarskim in socialnim zahtevam ljudstva. Mnogo revnih staršev je prisiljeno obdržati vsled pomanjkanja kruha svoje otroke doma. Take zamude opraviči seveda učitelj že iz moralnega stališča. Pri pomanjkanju delavcev so pa tudi mnogi starši prisiljeni izrabiti delavno moč svojih otrok. Nehote se je takim staršem šola zasovražila, ker jim odteguje prepotrebno delavno moč. Te ljudske potrebe pa lajša nerazdeljen poldnevni pouk. Pri nerazdeljenem poldnevni pouku se šolomrčni starši tudi veliko lažje prisilijo k rednemu pošiljanju svojih otrok v šolo. Tako se z upeljavo nerazdeljenega poldnevne pouka pridobi ljudstvo za šolo, in šolski obisk, ki je v nekaterih krajih jako slab, se izboljša.

Podajam te vrste v razmišljanje. Prepričan sem, da bo nerazdeljen poldnevni pouk razveselil in zadovoljil ljudstvo in učiteljstvo.

J. Reichmann.

HREN:

Čudna naredba

Ne vem ji ne dneva rojstva, ne številke, s katero je bila opremljena, ko je zagledala ta božji svet. Tudi njenega duševnega očeta ne poznam. Našel sem jo kot nedolžno skromno notico v dnevnem časopisju meseca junija 1921. Marsikdo izmed nas jo je prezrl, drugi pa morda čital in zopet pozabil, češ, čemu bi se za to brigal, saj mene itak ne zadeva. Največ si jih na misli tako-le: »Če bo kaj važnega, bode že ukrenila naša organizacija potrebne korake. Saj imamo svoje poverjeništvu, strokovno tajništvo itd. Torej lahko živimo brez skrbi.« Tako ljudje pa ne mislijo, da smo organizacija mi vsi, ne pa samo poverjeništvu Ljubljana oziroma njegovi člani in da je nas vseh sveta dolžnost brigati se za vse, kar je v dobrobit ali pa v škodo našemu stanu. Poverjeništvu je s svojimi člani le izvršilni organ in predstavitelj organizacije in nič drugega. Ono ne bode mislilo za nas vse iz enostavnega vzroka, ker je to nemogoče. Pa o tej naši značilni komodnosti, morda drugi.

Torej tista naredba, ki se je meni zdela tako čudna, se glasi tako-le: »**Akcijske družbe, pridobitne zadrage in učiteljstvo, Učiteljstvo ki hoče biti v uradni odboru kake akcijske družbe ali pridobitne zadrage, mora odslej prošiti za dovoljenje višjega šol. sveta.**«

Ko sem to prečital, sem potem prelistal ves dnevnik, ker sem pričakoval še ene važne novice namreč, da se je vrnil v svo nekdanjo močjo in slavo v prestolico Slovenije — doktor Šušteršič, nepozabnega spomina. Oddahnil sem pa se prav pošteno, ker take novice nisem zasledil, ampak se prepričal, da se je vrnila samo njegova naredba. Spomnil sem se vsega čerja in vseh žrtev, ki jih je takrat imelo »srečno« kranjsko učiteljstvo, da je obvarovalo »Učiteljsko tiskarno« pogina. Saj s pomočjo ravno te, oziroma take naredbe je prepovedal aktivnemu učiteljstvu sodelovanje v akcijskem podjetju učiteljstva, on — takrat vsegamočni doktor Šušteršič.

In danes je zagledala zopet beli dan v svobodni domovini! Zakaj, čemu? tega ne vem. Tudi vem, da danes ne bode škoda dovala nikomur. Da, danes gotovo ne, ker ni več njenega duševnega očeta. Zakaj, čemu je mrtva, duh je, ki ji da življenje. In čaka bode tako, se nam ni treba bati posledic te naredbe. Tudi to je gotovo. Samo eno bi rad vedel sedaj, v tej nestalni dobi, in bil bi popolnoma pomirjen, namreč: »Kako dolgo bode ostalo vsaj še tako — ako ne boljše — kakor je sedaj?« Ali je popolnoma izključeno, da bi prišel nekoč nekdo, ki bi lahko tej naredbi dal svojega duha in ki bi zopet rezala v živo meso kakor je že rezala svoj čas? Ali smo že res preživeli tisti čas, ko je bila šola »politijan« prve vrste? Zdi se mi, da ne. Ako me hoče kdo potolažiti s frazami mu že naprej povem, da pri meni ne učinkujejo. Ako mi hoče dokazati z podpisanimi pravovelnimi naredbami — zakonov še itak nimamo — mu povem,

da se pravovelnost naredbe — in tudi že zakoni — prav tako pravovelnostno razveljavljajo in postavljajo novi. Torej čemu in zakaj? »Kaj pa je tebe treba bledeti!« bi lahko vzkliknil s Prešernom...

Z naredbami je navadno velik križ v sedanjem času menda še večji kakor kdaj prej. Logike navadno ne poznajo. Pri dolžnostih je še opaziti to Sokratovo hčerko, a pri pravicah se navadno skrje. Lansko leto nam ni šlo v glavo, da nimamo najvišje pravice državljanke — namreč pasivne v zakonodajni ali ustavni zbor. Dolžnosti imamo vse, a pravice ne. Nekaj smo ropotali in sestavljali resolucije, nazadnje smo pa še to opustili in se udali v usodo. In to je bilo prav. Saj tamkaj niso potrebovali učiteljev, kakor se je pokazalo! Do letos smo bili lahko učitelji vsaj župani ali pa občinski svetovalci. Zdaj je — hvala Bogu! — tudi to šlo rakom zvižgat. Odslej smo samo še lahko — občinski tainiki, drugega nam ne dovolijo — naredbe. Morda pa pride nekoč naredba, ki nam vzame še to pravico. In takrat bomo gotovo rekli vsi: »Dobro in prav je. Gospodje že vedo, kaj delajo.« — Saj ko je šlo za pasivno volilno pravico v občini, se še zganili nismo. Tudi značilna poteza za naš stan v sedanjih razmerah, ko se odločne usoda tudi našega stanu za deset in desetletja.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za Prekmurje.** Da izberemo dva delegata in dva namestnika za pokrajinsko skupščino UJU v Celju, vabim nujno vse člane na sestanek dne 6. 8. t. l. ob 10 uri v Murski Soboti (v drž. šoli). Kdor je zadržan ali na počitnicah, sporoči do dne 4. 8. t. l. potom dopisnice 4 imena na naslov: Predsedništvo uč. dr. za Prekmurje v Gederovcih, p. Rankovec. Za odbor A. Požegar.

+ **Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj** zboruje v četrtek dne 4. avgusta v Mariboru v mali dvorani Narodnega doma ob 10. uri s sledečim sporedom:

1. Stanovske zadeve.
2. Rokotvorni pouk v ljudski šoli. (Poroča tov. Ivan Robnik)
3. Predlogi.
4. Polnoštevlna udeležba je najmenitnejša stanovska dolžnost!

Albin Spreitz, predsednik.

+ **Šoštanjno učiteljsko društvo** je zborovalo dne 14. t. m. skupno z vranskim in gornjegrajskim v Šmartnem na Paki. Prihiteli so tudi nekateri člani celjskega učiteljskega društva, tako da je bila udeležba nad vse zadovoljiva.

Tov. Stopar pozdravi vse navzoče tovarišice in tovariše, posebno nadzornika za šolsko vrtnarstvo tov. Skulja. Predsednikom predlaga tov. Pulkota, ki podeli besedo nadzorniku Skulju. Z očitnim zanimanjem so sledili zborovanci temeljitim izvajanjem nadzornikovim v kmetijsko prirodnoznanstvenem pouku ter o smernicah za uredbo in oskrbovanje šolskih vrtov. Predavanju je sledila jako važna debata, v kateri se je temeljito ventiliralo vprašanje, ali zadostuje v ponazorovanju kmetijsko prirodoslovne snovi v osnovni šoli in v kmetijskih nadaljevalnih tečajih vzorno urejevan šolski vrt v izmeri 10-20 arov, ali bi bilo umestno in potrebno priklopiti vsaki šoli primerno popolno gospodarstvo. Večina navzočih je stala na stališču, da zadostuje v učne svrhe velika šolski vrt, ki mora pa biti z vsem potrebnim opremljen. Ne glede nato, da učitelju nedostaja časa za nadziranje samostojnega vzornega gospodarstva in mu manjka v mnogih slučajih tudi potrebne strokovne naobrazbe, ni namen osnovne šole, kmetijskih in gospodinjstskih nadaljevalnih tečajev, posredovati strokovnega kmetijskega znanja, ampak le zainteresirati mladino za kmetijstvo v splošnem, natančneje jo pa seznaniti s sadjerejo, trtorejo, vrtnarstvom in čebelarstvom. Strokovnemu kmetijskemu pouku služijo kmetijske šole in državna vzorna gospodarstva, ki bi se naj ustanovila po vseh sodnijskih okrajih. Velike važnosti je ustanovitev kmetijskih in gospodinjstskih nadaljevalnih tečajev. Naučna uprava pa naj skrbi zato, da bode pouk na teh tečajih ravno tako honoriran, kakor pouk na obrtno nadaljevalnih tečajih.

Predavanje o prosvetnem delu učiteljstva je izostalo, ker se predavatelj g. poverjenec za uk in bogočastje dr. Skaberne zaradi preobitega uradnega posla zborovanja ni mogel udeležiti.

Tov. Skala nam je očrtal kulturni razvoj naših bratov okraj meje ter nam slikal Gregorčiča kot pesnika preroka. Za svojo temeljito in lepo predavanje je žel obče priznanje.

Sprejete resolucije:

1. UJU poverjeništvu Ljubljana skušaj doseči, da se določi za poučevanje na kmetijskih in gospodinjstskih nadaljevalnih tečajih isti honorar, kakor je določen za poučevanje na obrtno nadaljevalnih šolah.

UJU poverjeništvu Ljubljana se naj zavzame zato, da se ukine veselčni davek na šolske prireditve.

Skupni obed je bil pripravljen v gostilni ge Bizjakove pri Francetu. V prijatni tovariški družbi med nagovorom in petjem se nam je le

prenaglo približevala ura odhoda. Po nagovoru tov. Kramarja so vsi navzoči zapeli narodni himni: »Lepa naša domovina« in »Bože pravde«. S tem se je zaključil tovariški sestanek.

Zborovanje v Šmartnem bo ostalo gotovo nam vsem v najlepšem spominu, pozabili pa tudi ne bomo naravnost oduševskih cen, s katerimi nas je osrečila gostilničarka. Ko smo zaznali za račun, smo se vsi spogledovali in se čudili, da je tako izkoriščanje in odiranje sploh mogoče in uspešno. Stopar.

Iz Jugoslavije.

— **Pokrajinska skupščina UJU poverjeništvu Ljubljana** se zaradi raznih težkoč v prvi vrsti zaradi nastanitve udeležencev, ne more vršiti v Celju, zato se vrši skupščina po sklepu zadnje seje ožjega sosveta dne 3. in 4. septembra t. l. v Rogoški Slatini, kjer bodo udeleženci po ugodnih znižanih cenah vse udobnosti. Okrajna društva naj pravočasno javijo delegate! — **UJU, poverjeništvu Ljubljana.**

— **Brez smisla za organizacijo!** Volitve učiteljskih zastopnikov v okrajni šolski svet za ljubljansko okolico so pokazale učiteljstvo tega okraja v povsem drugačni luči nego smo ga bili doslej vajeni gledati. Napredna kandidata sta dobila po 139 oziroma 137 glasov, medtem ko so ostali Slomškarji daleč zadaj s 47 do 49 glasov. Pa še nekaj drugega so nam pokazale te volitve: Okrajno učiteljsko društvo za ljubljansko okolico ima po svojem zadnjem društenem seznamu 107 članov. Če primerjamo to število z gorenjim številom oddanih glasov, tedaj se nam pokaže, da je v ljubljanski okolici okrog 30 naprednih učiteljev oziroma učiteljc, ki še niso vključeni v UJU. Kje je iskati vzroka temu nelepemu pojavu, da ne rabimo drugega izraza? Kje drugje, če ne v nas samih, v pomanjkanju prave stanovske zavednosti posameznih članov našega stanu! In te nezdrave razmere niso doma samo v ljubljanski okolici, ta pojav stanovske nezavednosti je opaziti več ali manj skoro po vseh šolskih okrajih širom Slovenije. Čitajte n. pr. poročilo društva za mariborski šolski okraj v zadnjem »Tovarišu«, kjer poziva tov. predsednik vse še nevlaniene tovariše (tovarišice) v okraju, da se čimpreje organizirajo prečitajoč imena dotičnih stanovskih »divjakov«. Pa — če hočete — še en dokaz stanovske brezbriznosti, ki nam ga nudisledče napoverjeništvu UJU naslojleno pismo: »Podpisani uljudno prosim, da naj se mu sporoči, ako je član UJU! V slučaju da ni, potem prosim, naj se ga blagovolji vpisati kot člana UJU ter mu poslati položnico v svrhu plačila članarine, N. N.« Če sedaj vzamemo, da je v vsakem okraju povprečno po 10 takih nezavednežev, okrajnih društev pa je 31, tedaj imamo v Sloveniji nad 300 učiteljstva, ki drži roke križem ter od strani gleda delo svojih tovarišev in uživa sadove njihovega truda! To je črn madež na naši celokupnosti, ki ga moramo čimpreje odpraviti pri vsakem društvu, pa naj stane kolikor hoče! Na celokupnem članstvu naše organizacije je, da privede vse te nezavedne ljudi pod okrilje UJU. Postopanje tov. predsednika društva za mariborski okraj je posnemanja vredno. Ako storimo tozadevno vsi svojo dolžnost, potem upamo, da se nam ne bo treba več pritoževati, da se 10% slovenskega učiteljstva nahaja zunaj svoje stanovske organizacije. Vsi smo tu, da vsak po svoji moči in zmožnosti prispevamo za skupno dobro svojega stanovskega in narodnega ujedinjenja, da smo zidarji svoje in narodove boljše bodočnosti!

— **Vozne ugodnosti na državnih železnicah.** Z ozirom na tozadevne vesti raznih listov se je naš strokovni tajnik informiral na merodajnem mestu, kjer pa še nimajo nikakega uradnega obvestila. Zato opozarjamo naše članstvo, da bi bile za enkrat prošnje brezuspešne. Čim poizvemo o stvari nekaj pozitivnega, objavimo to takoj v listu.

— **Opcija za državljanstvo v naši državi.** Od raznih strani prejemamo vprašanja, kaj je ukreniti vsem tistim tovarišem (tovarišicam) ki so pristoini v zasebno ozemlje, da ne pridejo v kako neprikljko, ker morda še niso optirali za našo državo. Ker velja opcijaska pravica za vse javne uslužbence, torej tudi za učiteljstvo, v enaki in isti meri bodi nam kot odgovor dovoljeno, da citiramo besede ki jih z ozirom na izvrševanje opcijske pravice navaja »Poštini Glasnik« v svoji 12. števil, z dne 15. t. m. Tam stoji tako: »Če ne izide v kratkem drugačna naredba, jim svetujemo, da optirajo, posebno pa provizorni nameščenci. Rok za op-

cijo poteče 2. avgusta t. l. Dr. Rybač je omenenja, da ta rok ne drži in poroča Primorcem drugače z ozirom na napačne vesti o roku za opcijo v »Jugoslaviji« z dne 12. julija. Za naš važen del njegovega članka se glasi takole: Sicer pa nima ta dan (2. avgust) za opcijski rok nikake važnosti. Za izvrševanje opcijske pravice je namreč merodajna izključno le uredba od 25. novembra l. 1920, št. 271 »Službenih Novin« z dodatno uredbo od 23. decembra 1920. V zmislu § 12 prvo- navedene uredbe pa začne opcijski rok za osebe, ki imajo domovinsko pravico na ozemlju zasedenem od Italije, teči šele od trenutka, ko se reši vprašanje državne meje proti Italiji in ko bode Italija evakuirala naše dotične kraje. Tak rok torej sploh ni še začel teči, ker ni Italija do danes še izpraznila onega zasedenega ozemlja. Tudi pravi uredba izrecno, da bode ministrstvo za notranje stvari začetek roka svojčas objavilo. V kolikor je meni znano, take objave do sedaj še ni bilo in je tudi ni moglo biti, ker ni še vse ozemlje izpraznjeno. V Italiji je bilo to vprašanje drugače rešeno. S kr. odlokom od 30. dec. l. 1920, št. 1890 je bil namreč za izvrševanje opcijske pravice za laško državljanstvo določen rok do 15. julija 1921. Ob pogajanjih v zmislu čl. II rapalske pogodbe sem laškega zastopnika g. Salato na to razliko opozoril in izrazil željo, naj se v obojestranskem interesu to vprašanje enakomerno reši. Sporazumela sva se na to, da se opcijski rok za naše laške državljanje podaljša do 31. decembra 1921. Neposredno pred svojim odhodom iz Rima sem slišal, da je laška vlada že izdala kraljevi odlok v tem zmislu. O stvari sem seveda poročal naši vladi; no ona se o tem vprašanju ni še izjavila. Vsekakor pa z ozirom na gori rečeno ni nikakega dvoma, da za primorske Jugoslovence, ki bi hoteli optirati za Jugoslavijo, ni niti še začel teči opcijski rok.« Tako torej dr. Rybač! Prizadetim tovarišem (tovarišicam) je sicer dano na razpolago, da se drže Rybačeve razlage, vendar pa jim, da se izognejo vsem morebitnim zmedam in sitnostim, svetujemo, da optirajo do 2. avgusta.

— **Društvo učitelja gradi škola v Hrvatski Slavoniji** je zborovalo dne 3. julija v Učiteljski domu v Zagrebu. Zborovanje je otvoril predsednik Jos. Kovačević. Po pozdravnih besedah je predlagal, naj odpošljejo zborovalci na kabinetno pisarno v Beogradu brzojavko, ki bi izrazila iskreno zadoščenje, da se je ponesrečil atentat na našega prestolonaslednika. Predlog so zborovalci navdušeno sprejeli. Nato je podal tajnik Dušan Židovec izčrpano poročilo o društenem detovanju. Opisal je vsa pota in vse boje društvenega vodstva, da bi doseglo pravično ureditev službenega razmerja meščanskošolskega učiteljstva. Uspeha doslej navzlic vsem naporom ni bilo. Hrvatske meščanske šole bijejo težek boj za obstanek. Nadzorujejo jih nadzorniki za ljudske šole, ker so z njimi združene. Oblast zapira meščanske šole in ustanavlja v popolnem nezumevanju ljudskih prosvetnih potreb — gimnazije. Na anketo, ki je v Beogradu izdelovala šolski zakon, niso bili pozvani zastopniki meščanskih šol. Nujna potreba je, da se združi učiteljstvo meščanskih šol iz Hrvatske in Slavonije, Dalmacije, Slovenije, Vojvodine in drugih pokrajin v skupno organizacijo. Zahtevati moramo, da se ponovi v počitnicah anketa za šolski zakon, ki bo obravnavala meščansko šolstvo. Na anketi naj bojo zastopane meščanske šole vseh pokrajin v Jugoslaviji. Zborovalci so sklenili, da tozadevno resolucijo takoj pošljejo ministrstvu v Beograd. Predsednik je pripomnil, da je dobil pravkar poročilo o nameravani anketi, ki jo je zahtevalo tudi novoustanovljeno društvo meščan. učiteljstva v Vojvodini. Po poročilu blaginika je pozdravil predsednik zastopnika slovenskih meščan. šol. Drag. Humecka, ki je nato v daljšem poročilu opisal razmere meščanskih šol in učiteljstva v Sloveniji. Radostno je pozdravil namero, da ustanovimo enotno falango, da izvojujemo bodočnost meščanski šoli in nje učiteljstvu. Izrazil je željo, da bi bila ta organizacija v okviru Udruženja. Če bi pa njega vodstvo ne hotelo ali ne moglo najti forme za vzprejem, se pa tudi ne bomo strašili samostojne organizacije, ki bo zadosti močna za delo in — boj. Predsednik Kovačević predlaga, da skličemo v jeseni delegate iz vse Jugoslavije na posvetovanje v enotni organizaciji učiteljstva meščanskih šol. Predlog je bil soglasno sprejet in za hrvatsko društvo takoj določeni delegati. Sledilo je še posvetovanje o enotnih učnih načrtih in je bila sprejeta resolucija v prilog oženjenim učiteljicam, ki se čutijo

z ozirom na svoje pošteno delo prav tako prikrajšane kot naše tovarišice. Po zborovanju je spremilo nekaj tovarišev slovenskega gosta na razstavo »Radiše«, kjer je bilo razstavljenih vse polno izdelkov vajencev. Hrvatje so z ozirom na vzgojo obrtnega naraščaja občudovanja vredni. Dobro bi bilo, da bi si naši mero-dajni krogi ogledali delovanje društva »Radiša« in bi tudi pri nas ustvarili kaj sličnega. V posebnem oddelku je bila razstava risarskih in rokotvornih izdelkov meščanske šole. Rokotvorni pouk na dotični šoli vodi strok. uč. Marijan Markovac, ki je rade volje razložil svoje delo in načrte, ki jih ima za bodoče delovanje v tem pogledu. Tudi tu bi se mi lahko kaj naučili od bratov, ki tako radi pozabljamo na nje. Posebno te omembe vredna narodna ornamentika na izdelkih. Slovenske tovarišice opozarjamo na narodopisni muzej, ki ga otvorijo sedaj v Zagrebu. Učiteljice risanja naj si ogledajo te ogromne zbirke narodnega blaga, ki je v njih nagromadenega toliko še ne uporabljenega gradiva.

— **Tovarišicam!** V počitnicah priredim v Ljubljani ob času velesoja razstavo belokranjskih vzorcev. Predvsem bo to kompletna zbirka tov. Poldke Bavdkove iz Vinice. Poleg originalnih vzorcev bodo tudi razna dela z narodnimi motivi, da se pokaže uporaba ornamentov. Vmes pa bodo razni svatovski nakiti in drugi belokranjski predmeti. Opozarjam tudi na prireditve v kmet. paviljonu na sejnišču, kjer razstavim belokranjsko domačo obrt: izdelovanje platna, pisanje, trakov, čipk, čarap. Vse to se bo delalo na licu mesta. Kdor bo takrat v Ljubljani (od 13. do 24. avgusta), naj ne zamudi te prilike. **Božo Račić.**

— **Štiridesetletnico mature praznijejo** letos ljubljanski tovariši Luka Jelenc, Jakob Furlan, Gale Franc in prof. Anton Funtek. Gospodom jubilarom naše iskrene čestitke!

— **Iz Črnomlja.** Črnomljska šola je priredila razstavo ženskih ročnih del in risarskih izdelkov. Obiskovalec odide zadovoljen, ker vidi dobro voljo in pridnost otrok in učiteljev. Posebno nas veseli lep uspeh pri ženskih ročnih delih, ki ga je dosegla tov. ž. r. d. Vončinova. Veseli nas, da se je lotila tudi zelo hvaležnih in krasnih narodnih vezenin. Imela je srečno roko zlasti pri izdelovanju torbic, ki so res elegantne. To je najlepši dokaz, da so narodne stvari najlepše, če se jih okusno uporabi in se pri tem ozira tudi na material. Iz srca želimo, da se belokranjske vezenine zopet razširijo in to potom šol. Vzorce imamo v Sičevih vezeninah, če pa kateri kaj ne razume, naj se obrne na Poldko na Vinici. Črnomljski šoli čestitam na lepem uspehu.

— **Na državnem moškem učiteljskem v Ljubljani** je bilo koncem šolskega leta 1920/21. 170 gojencev: od teh je bilo 17 gojencev odlično sposobnih, 106 sposobnih, ponavljalni izpit se je dovolil 29 gojencem (17%), nesposobnih je bilo 15, neizprašanih 3. — **Na drž. ženskem učiteljskem v Ljubljani** je bilo 183 gojenk: odlično sposobnih je bilo 61, sposobnih 101, nesposobni 2 (1%), ponavljalni izpit je dovoljen 13 gojenkam (7%), neizprašanih je bilo 6 gojenk.

— **Zrelostni izpit na drž. moš. učiteljskem v Mariboru.** K zrelostnemu izpitu na drž. moš. učiteljskem v Mariboru se je zgledalo 45 kandidatov in kandidatkinj. Izpit se je vršil pod predsedstvom viš. šol. nadzornika dr. L. Poljanca od 7. do 13. julija t. l. Uspehi so bili sledeči: a) izpit so prestali: gg. Bitenc Rado, Božičnik Roman, Čeh Branimir, Frass Pavla, Golob Emilija, Jerković Nikola, Klampfer Marica, Klinc Drago, Knapič Viktor, Korber Franc, Košuta Josipina, Kovačič Edvard, Kozar Franjo (z odliko), Kramar Vladimir, Kregar Anton, Pozné Marija (z odliko), Ravbar Ciril, Rudež Josip (z odliko), Stanzer Josip, Straus Micka (z odliko), Šegula Josin (z odliko), Trobec Milena, Zidar Milovan, Žabkar Marica (z odliko), Topolnik Ludovika, Košenina Vladimir, Hlebec Ivan, Babič Filip, Kaspar Franc, Korber Vida, Rauter Slava, Godicl Rudolf, Skaza Aleksander, Gamsenburger Štefan, Lovrec Štefka in Raček Adrijana; b) Ponavljalni izpit iz enega predmeta je dobilo 5 kandidatov(inj); c) Med izpitom so odstopili 3 kandidatje; č) 1 kandidatinja je bila pri dopolnilnem izpitu iz slovenščine reprobirana.

— **V Zatičini** na Dolenjskem je umrla 15. t. m. gospa Marija Lebanova, soproga vpokojenejšega šolskega ravnatelja tov. Antona Lebana. Pokojnico je pregnala vojna iz solnčne Goriške v prijazno Zatičino, ki ji je dala po dolgih letih begunstva mirno počivališče. Tova-

rišu soprogu in preostalim naše iskreno sožalje, blagi pokojnici pa mir in pokoj!

— **Smrtna kosa.** Dne 13. t. m. je nagloma, vsled izbruha krvi, umrla učiteljica tov. Marijana Torelli iz Skaručine. Na Boh. Belj je bila na počitnicah pri znanjih ter je mislila, da jo bode gorenjski zrak res pozdravil in otel sluteče učiteljske bolezni, pa smrt jo je prihitela v zdravljenju. Službovala je v Mengšu in v Rožku na Koroškem in slednjič v Skaručini. Pod Osolnico na tukajšnjem pokopališču Boh. Bele bode sanjala večne sanje nasproti »Babjega zoba« ter ob šumljanju naše bistre Save. Naj v miru počiva! — Umrl je v Bregu pri Celju vpokojeni načelnik Ivan Rupnik v 82. letu svoje starosti. P. v. m.!

— **V Hrastniku** je priredila domača učiteljica tov. Hermina Lundovala dne 16. pr. m. sestanek ženske šoli odrasle mladine. Zbralo se je nad 50 deklet večinoma iz delavskih krogov, ki so pazno in z zanimanjem sledila izvajanjem predavateljice, ki jim je tolmačila pomen in važnost Vidovdana in jih tudi sicer božila za državno in narodno misel. Navdušena dekleta so izrazila željo, da bi se take prireditve še ponavljale. — Pohvalno omenjamo ta nastop tovarišice Lundovala, ki dobro umeva prosvetno delo slovenske učiteljice tudi izven šole, z željo, da najde med tovarišicami obilo posnemovalk.

— **Solarska veselica.** Tudi v Bukovšici nad Skofjo Loko je šolska mladina pod vodstvom učitelja Štef. Scheina napravila 10. jul. šolarsko veselico. Na programu je bilo dvoglasno petje, katero je učitelj Schein spremljal na kitari, deklamacije in igra »Teta iz Amerike«. Vse točke so vzpele prav dobro. Posebno je urajala točka: »Pelovadba s petjem«, ob kateri je učitelj pel s sonornim glasom »Slepca«, a dekleta na odru so mimično kazale slepčeve občutke. Vstopnine ni bilo, a župljani so vendar darovali toliko, da je tisočak prebitka. Zanimivo in hvale vredno je da je oder, dekoracije itd. učitelj sam napravil. Vsa čast!

— **K razpisom služb na meščanskih šolah.** Tov. D. H. se v 27. štev. »Uč. T.« ludi, da so se predčasno razpisala mesta učiteljev, ki imajo v dekretih dovoljen rok za polaganje izpitov. Mnenja sem, da se teh služb sploh naj ne razpisuje, ker so itak namenjena dotičnim osebam, ki ji že zasedajo. Tako je bilo lani na mariborski meščanski šoli razpisano strok. učit. mesto za II. sk., pa prostim razpisano samo za enega prošnjika. Ker pa je isti dobil boljšo službo, zato je prošnjo odtegnil. Za mesto pa je prošil tudi nek nepoklican kompetent. Da ni trebalo mesta oddati, so mi podžrali pod nos § 8 zakona z dne 17. maja 1877. To po pravici! Mesto je zasedel potem neizprašan učitelj, naibž s klavzulo. Letos so mesta razpisana zopet samo za poklicane. Žajo so lansnemu nepoklicancu tudi letos že odkimali. In to tudi po pravici! Zato mi ni jasno, čemu se taka mesta sploh razpisujejo. Tudi mi ni jasno, čemu je izdal viš. šol. svet neke smernice, po katerih se naj sestavljajo ternopredlogi. — **Korošec.**

— **Članarina in darila za učiteljski konvikt.** Učiteljsko ljubljanske okolice na sestanku koncem šolskega leta v Kašju zbralo K 400.—

P. N. NAROČNIKOM!

Zadnje dni prihaja dan na dan vse polno prošni, naj bi se za dobo počitnično premenili naslovi. Vsem prizadejim naznanjam, da tem prošnjam ni mogoče ustreči, ker smo naslove ravnokar z velikim trudom uredili in bi nastala s premenjanjem naslovov velika zmešnjava in bi povzročilo upravi velike nepotrebne stroške. — Cenjeni tovariši(ice) naj naprosijo poštne urade, da pošljajo liste za njimi. Upravnik.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Frančiškanska ulica št. 6.

— **Publikacije Slovenske Matice.** »Matica«, je izdala ravnokar kot izredni izdani dve knjigi: in sicer: Pavla Golje lirsko zbirko »Pesmi o zlat-laskah« in Frana Finžgarja ljudsko dramo »Raz-valina življenja«. Člani Slovenske Matice, ki so za tekoče leto že poravnali članarino, in ustapovniki dobe omenjeni knjigi broširani po 18 K in vezani po 24 K. Za druge, ki niso matični člani, je cena broširanih in vezanih izvodov za 6 K višja. Od knjig, ki jih ima Matica še iz prejšnjih let v izloženju, opozarjamo na Dostojevskega - Levstika »Zapiske iz mrtvega doma (20 K), Radivoja Peterlina - Petruške pesmi »Po cesti in stepi«

(8 K), dr. Fr. Detele »Tujski promet« (16 K), Ksaverja Meška zbirko novel »Slike« (16 K) Zofke Kveder - Demetrovič povest »Njeno življenje« (12 K), Etbina Kristana sanjsko zgodbo »Pertinčarjevo pomlajenje« (12 K) ter še na razne zvezke Zabavne in Knezove knjižnice, na razne zbornike itd. — Pri nakupu matičnih knjig imajo Matičarji 25 odstotkov popusta. — Za tekoče leto so štiri knjige, ki izidejo kot redna izdanja, do malega dotiskane. Letnina znaša 40 K. Prosimo vse tiste člane, ki za letošje še niso plačali članarine, naj to čimprej stori. Vse druge pa vabimo, naj se blagovoljno pridruži krogu članov. »Slovenske Matice«. — Zemljevid slovenskega ozemlja se tiska ter kmalu izide. — Uradne ure pisarne Slovenske Matice, Kongresni trg 7, I. nadst. so ob počitnicah vsak torek in petek od 3. do 5. ure popoldne.

— **Letno poročilo** 1. mestne sestrazredne ljudske šole v Ljubljani o šolskem letu 1920—21. — Kakor vsako leto, tako je tudi letos izdalo volstvo 1. mestne deške ljudske šole prav lično poročilo, toliko glede vsebine, kolikor glede oblike. Poročilo obsega sledeče sestavke: 1. Rodovina Karagjorgievičev, 2. Molitev za domovino. — 3. Šolska oblastva. — 4. Učiteljski zbor. — 5. Imenik učencev in 6. Letopis. Poročilo krasita dve sliki: regenta Aleksandra in vojvode Mišiča. Iz poročila posnemamo, da je bilo koncem šolskega leta na šoli 615 učencev; od teh je bilo sposobnih za vstop v višji razred 542, nesposobnih 67, neizprašanih pa 6. Za vstop v srednje šole se je prijavilo 58 učencev. Ravnatelj Jak. Dimnik, ki se ni strašil stroškov pri izdaji letnega poročila, gre vse priznanje in to tolikobolj, ker je šola na Ledini tudi to leto edina med sovrstnicami v Ljubljani, ki si je upala z letnim poročilom na svetlo.

— **Jugoslovanski posojilničar in zadrugar.** Prejeli smo: Vsled spodbude zadrugarjev, osobno zadrugarjev revizorjev, da izdam svojo, pred 15 leti izišlo in popolnoma razpečano knjigo »Slovenski posojilničar« v drugem oz. tretjem natisu, ker je bilo po njej, edini te vrste v Jugoslaviji, veliko povpraševanje. Pod novim naslovom »Jugoslovanski posojilničar in zadrugar« bo obsegala za slovenske posojilnice in druge jugoslovanske zadruge obilo pouka v slovenščini, nekoliko tudi v srbohrvaščini. Govorila bo o novih davkih (invalidnina, pristojbinski namestek in dr.) o novem kolkovanju, o novh obligatoričnih zadruzah in prinesla mnogo novih časa primernih mišljajev za zadrugarstvo. Knjiga bo stala 50 K (broširana), oz. 60 K (vezana). Da mi bo mogoče določiti visokost naklade, vabim cenjene zadruge, da se naroče na knjigo in pošljejo naročnino po priloženi položnici. Ivan Lapajne, šolski ravnatelj v p. in predsednik Okrajne posojilnice v Krškem.

— **»Kres«, družinski list.** Z julijem je pričel izhajati v Ljubljani družinski list pod gorenjim naslovom. Vsebinska I. številke je prav raznovrstna: Zabavni del. Proza: A. Cerkevnik: Padel za domovino; L. N. Tolstoj: Kmet in tujec; L. Kuhar: Obračun; J. Suchy: Tri indijske pripovedke. — Pesmi: E. Tiran: Človek; F. Roš: Žena; R. Schacherl: V jasnih nočeh; J. Kovič: Pred skrivnostjo; R. Rekar: Premišljanje; S. Škerl: Pesem moje matere. — Poučni del: P. Kunaver: Gore in mi; I. Mihevc: Livarji kovin v starem veku. — Vestnik: Telovadba. Šport. Socialni vestnik. Književnost. — Slike: Vojna vojni! L. N. Tolstoj, Borec. Odpočitek. Babica. Vrh Triglava s Kredarico. Siap Peričnik. Aljažev stolp. S. K. »Svoboda. Šahovski diagram. — Razno: Vsem našim prijateljem! Šah. Smešnice. To in ono. Naše slike. — Iz navedene vsebine je razvidno, kakšno smer bo zastopal novi list. Uredništvo pa hoče listov program razširiti preko običajnih meja podobnih listov ter pravi: »Posebnost našega lista bo morda ta, da se postavimo v boj proti vsem zlom in napakam, ki so se ukoreninile in večji del po krivdi naših voditeljev še ne iztrebile iz našega ljudstva. Alkoholizem, pretepaštvo, in toleranca v vseh svojih oblikah, nevednost — zoper to in podobno bomo organizirali silen odpor. Nasprotno pa bomo skušal vzbuditi smisel in zanimanje za vse, kar današnje človeštvo poseduje kot svoje višje duševne vrednote.« — Naročnina znaša celo letno 20 dinarjev. Vse pošiljatve sprejema upravnštvo ozir. uredništvo v Ljubljani, Aleksandrova cesta št. 5.

Štev. 1839.

RAZPIS UČNIH MEST.

Po naročilu višjega šolskega sveta z dne 28. maja 1921, štev. 6699, se razpisuje v stalno namestitev na državni meščanski šoli v **Dolnji Lendavi** služba za ravnatelja in po ena služba za strokovnega učitelja I., II. in III. skupine.

Redno opremljene prošnje je treba vložiti po službeni poti najkasneje do dne

31. julija 1921

pri podpisnem okrajnem šolskem svetu. **Okrajni šolski svet za Prekmurje Murska Sobota, dne 30. junija 1921.**

Predsednik: **Lipovšek, s. r.**

Odgovorni urednik: **Franc Štrukelj.**

Last in založba UJU — poverjeništvu Ljubljana.

Tiska »Učiteljska iskarna« v Ljubljani.

GALERIJA NAŠIH MOŽ.

Po originalih akad. slikarja prof. Koželja je začela Učiteljska tiskarna izdajati portrete naših mož.

Ravnokar so izšli v dvobarvnem tisku: **Valentin Vodnik, Anton Martin Slomšek, Josip Stritar.** Velikost: 47 × 61. — Cena vsaki sliki 3 din. (ovoj in poštnina posebe). Slike so namenjene šolam, društvom, javnim lokalom, zasebnikom.

Naročila sprejema in izvršuje

Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani,
Frančiškanska ulica 6.

Učiteljska tiskarna r. z. z. o. z. v Ljubljani je izdala in založila knjigo:

Pavel Kunaver:

Na planine.

S 16 slikami. Cena 50 K.

Knjiga je nepogrešljiva za vsakega turista, potrebna za vse, ki se hočejo posvetiti turisti, zanimiva za vsakogar, ki ima le količjak čuta za krasote našega divnega planinskega sveta. Brez nje ne sme biti nobena šolarska, ne učiteljska knjižnica, ker vzbujajo ljubezen do domovine. Vzemite jo v roke in čitajte jo! Preverili se boste, da je na slovenskem književnem trgu malo takih knjig kakor je ta.

Večletno jamstvo!

Ugodni plačilni pogoji!

Tvrdba JOSIP PETELINC
LJUBLJANA — Sv. Petra nasip št. 7

Na veliko!

se priporoča kot **edina tovarniška zaloga** šivalnih strojev **Gritzner** v vseh opremah. Material in izvršba **predvojnja**. Istotam se dobivajo igle, strojni deli za vse sisteme strojev, strojno olje, toaletne potrebščine, modno blago in galanterija. — Sprejemajo se tudi vsakovrstna strojna popravila.

Na malo!

Ljubljana — Sv. Petra nasip št. 7 (tik gostilne „Pri fajmostru“.)

Večletno jamstvo!

Ugodni plačilni pogoji!